

**IMPLEMENTACIJA STANDARDA OHSAS 18001
– PRIMJER IMPLEMENTACIJE TAČKE 4.4.7 OHSAS STANDARDA
IZ OBLASTI RHB ZAŠTITE**

**THE IMPLEMENTATION OF THE STANDARD OHSAS 18001
- AN EXAMPLE OF THE IMPLEMENTATION OF THE POINT 4.4.7
OHSAS STANDARDS IN THE FIELD OF RHB OF PROTECTION -**

**Derviš Emruli, dipl. proizv. inž.
University of Zenica
Bosnia and Herzegovina**

REZIME

Implementacija standarda iz oblasti zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu postaje osnovna potreba života i rada. Evidentna je potreba da se primjenom ovih standarda omogući zaštita profita kompanija i nastavak poslovnih aktivnosti u uslovima izazvanim krizama. Zbog toga je od ključnog značaja priprema za reagovanje i odgovor na vanredne situacije.

Ključne riječi: standard, zaštita, zdravlje, bezbjednost, profit, reagovanje, . . .

SUMMARY

Implementation of standards in the field of health and safety at work is becoming a basic necessity of life and work. There is an evident need to by the application of these standards enable protection of the profit of the company and continuation of business activities in the conditions caused by the crisis. Therefore, it is of crucial importance to the preparation for reaction and response to emergency situations.

Keywords: standard, protection, health, safety, profit, reaction, . . .

1. UVOD

Veliki je doprinos porastu svijesti o značaju implementacije međunarodnih standarda iz oblasti bezbjednosti i sigurnosti na radu dao porast broja složenosti, nepredvidivosti i posljedica kriznih i vanrednih situacija u svijetu: terorizam, elementarne nepogode, tehničko- tehnološke nesreće i katastrofe i td. Ovi međunarodni standardi iz domena društvene bezbjednosti koji su do sada donešeni i usvojeni od strane nacionalnih tijela za standardizaciju pokrivaju uglavnom oblasti upravljanja u vanrednim situacijama i kontinuitetom poslovanja. U posljednje vrijeme oblast standardizacije prostire se i na ostala pitanja bezbjednosti lica, imovine i poslovanja kao što je unutrašnja bezbjednost od raznih oblika terorističkog i kriminalnog rada i ugrožavanja, sprječavanje prevara, privatna i društvena bezbjednost. U radu je dat primjer rada Službe za RHB zaštitu OJ Metalurški institut „Kemal Kapetanović“ Univerziteta u Zenici čiji je rad usaglašen sa standardom OHSAS 18001 i zahtjevima tačke 4.4.7 Pripravnost za reagovanje u vanrednim situacijama i odgovora na njih i integrisan u

sistemu rada Službi zaštite i spašavanja Kantonalne uprave civilne zaštite Zeničko-dobojskog kantona. [1]

2. VANREDNA SITUACIJA

Prema definiciji vanredna situacija je:

„Stanje kada su rizici i pretnje ili posledice katastrofa, vanrednih događaja i drugih opasnosti po stanovništvo, životnu sredinu i materijalna dobra takvog obima i intenziteta da njihov nastanak ili posledice nije moguće sprečiti ili otkloniti redovnim delovanjem nadležnih organa i službi, zbog čega je za njihovo ublažavanje i otklanjanje neophodno upotrebiti posebne mere, snage i sredstva uz pojačan režim rada“ [5]

Jednostavna definicija vanrednih situacija je da su to sve one situacije koje dovode ili mogu da dovedu do ljudskih i materijalnih gubitaka. [4]

2.1. Klasifikacija vanrednih situacija

Klasifikacija vanrednih situacija je jako složen i težak izazov u smislu generalizacije ovog problema jer je velik broj kriterija na osnovu kojih možemo izvršiti klasifikaciju.

Kriteriji klasifikacije vanrednih situacija su:

1. vrijeme (neočekivano, brzina razvoja događaja);
2. socijalno-ekološki (ljudske žrtve, epidemije, masovno uništenje stočnog fonda, preorijentacija proizvodnje, upotreba značajne količine prirodnih resursa);
3. socijalno ekonomski (velika konfliktnost, velika opasnost, izazivanje unutrašnje političke nestabilnosti, mnoštvo unutrašnjih političkih događaja, povećanje međunacionalne napetosti, izražena međunarodna nesigurnost);
4. ekonomski (značajne ekonomske štete i ugroženost finansijskih i materijalnih resursa, narušavanje redovnog saobraćajnog sistema, neophodnost značajnih materijalnih rashoda i kompenzacija i formiranje fondova, neophodnost korišćenja velike količine tehnike za sprečavanje situacija i otklanjanje posledica);
5. organizaciono upravljačke (nepredvidive situacije, složenost prognoziranja toka događaja i izbor rešenja, neophodnost obezbeđenja velike količine raznih specijalnosti i organizacija, nepredvidivost razmere evakuacije i spasiteljskih službi).

Generalno, sve vanredne situacije se dele u tri grupe: prirodne, tehnološke (ljudske) i kombinovane. [5]

2.1.1. Prirodne vanredne situacije

One su klasifikovane u 6 potkategorija kao što su:

- biološke – epidemije (virusne zarazne bolesti, bakterijske, parazitske i gljivične infektivne bolesti)
- infektivne bolesti insekata (skavaca i ostalih štetočina)
- geofizičke (zemljotres, vulkani, cunami, odroni stena, klizišta, sleganja)
- klimatske (ekstremne temperature – toplotni i hladni talas, suša, šumski i ostale vrste požara)
- hidrološke (poplava, bujica, olujni talas, priobalna poplava), i
- meteorološke (tropski cikloni i različite vrste oluja).

Naime, prirodne vanredne situacije su one koje postoje u prirodnom okruženju i predstavljaju pretnju za ljudsku populaciju i zajednicu. [8]

2.1.2. Tehnološke vanredne situacije

One se dele na tri grupe:

- industrijski akcidenti (kolapsi, eksplozije, požari, curenje gasa, trovanja, zračenja),
- transportni akcidenti (u šinskom, drumskom, vazdušnom i vodenom saobraćaju),

- kao i ostale nezgode.

Tehnološke vanredne situacije su sve one opasnosti do kojih dolazi usled interakcije čoveka i prirode. Naime, većinu vanrednih situacija tehnološkog porekla čovek namerno ili nenamerno prouzrokuje. [5]

2.1.3. Kombinovane vanredne situacije

Su generalno one vanredne situacije koje na neki način povezuju najmanje po jednu grupu vanrednih situacija iz reda prirodnih vanrednih situacija i reda tehnoloških vanrednih situacija.

2.2. Upravljanje vanrednim situacijama

Upravljanje vanrednim situacijama zahteva identifikaciju mogućih vanrednih događaja, formiranje scenarija razvoja ovih događaja, analizu međusobne uslovljenosti događaja i posledica, analizu uticaja različitih faktora opasnosti izokruženja (npr. analiza opasnih objekata iz okruženja), kao i preduzimanje odgovarajućih preventivnih mera za minimizaciju ili eliminisanje mogućnosti njihove pojave, odnosno operativnih mera i mera sanacije u slučaju realizacije ovih događaja. [4]

Osnovni problemi u odlučivanju pri upravljanju vanrednim situacijama su: neodređene i nepotpune informacije, deficit vremena i ograničenost resursa (ljudskih, materijalnih, finansijskih). [4]

Upravljanje vanrednim situacijama vrši se i u skladu sa propisima i normativima pojedinih službi koje učestvuju u navedenom procesu (vatrogasne službe, službe zdravstvene zaštite, službe za hitne tehničke intervencije isl). [4]

Iz ovoga proističe neophodnost sistemskog pristupa u planiranju i operativnom upravljanju vanrednim situacijama, kako na nivou tehnološkog sistema, tako i na nivou lokalne zajednice. [4]

Drugačije rečeno pripravnost za reagovanje u vanrednim situacijama i odgovor na njih je dio jednog integralnog sistema kvaliteta u koji su uključeni svi relevantni faktori kako fizička lica tj. građani tako i preduzeće a sve uvezano u sistem komandovanja preko Institucija i organa Bosne i Hercegovine nadležnih za ostvarivanje međunarodne saradnje radi provođenja međunarodnih pravnih obaveza, kao i koordinaciju provođenja programa pomoći i razmjene iskustava sa institucijama i organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, te pružanju pomoći u slučaju nastanka prirodnih ili drugih nesreća većih razmjera, naročito onih s potencijalnim preko graničnim efektima.

2.2.1. Pripravnost

Pripravnost je pravovremeno preduzimanje svih aktivnosti kojima se povećava i unapređuje efikasnost i djelotvornost operativnih i ostalih zakonom utvrđenih snaga i sredstava za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću, što uključuje i privremenu evakuaciju ljudi i imovine s ugroženih lokacija. [6]

2.2.2. Odgovor

Odgovor je pružanje pomoći ili intervencija u toku ili neposredno nakon prirodne ili druge nesreće radi zadovoljavanja potrebe za očuvanjem života i osnovnih životnih potreba pogođenog stanovništva.

3. SLUŽBA ZA RHB ZAŠTITU

3.1. Uslovi za formiranje službe zaštite i spašavanja

Službe zaštite i spašavanja formiraju se u pravnim licima i u udruženjima građana koji

ispunjavaju sljedeće uslove: [2]

- a) da je njihova djelatnost takve vrste koja je od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća,
- b) da imaju stručne kadrove i odgovarajuću opremu, tehnička i druga sredstva koja omogućavaju vršenje poslova iz nadležnosti službe zaštite i spašavanja,
- c) da imaju mogućnost pružiti pomoć službama zaštite i spašavanja koje formira općina

3.2. Organizacija i sastav Službe za RHB zaštitu

Služba ima 8 (osam) pripadnika i rukovodioca Službe. [3]

Služba se popunjava zaposlenicima OJ Metalurški institut „Kemal Kapetanović“ Univerziteta u Zenici sljedećih stručnih naziva i zanimanja: diplomirani inženjer hemije, diplomirani inženjer tehnologije, diplomirani fizičar, diplomirani biolog, diplomirani inženjer mašinstva, hemijski tehničar, mašinski tehničar i operator hemijsko tehnoloških procesa. [3]

Rukovodilac Službe rukovodi Službom, organizira i obezbjeđuje obavljanje ovih poslova iz nadležnosti Službe a u fazi spašavanja obezbjeđuje provođenje naredbi Kantonalnog štaba civilne zaštite. [3]

3.3. Nadležnost Službe za RHB zaštitu

Služba poslove iz svoje nadležnosti vrši u fazi nastanka prirodne ili druge nesreće i u fazi otklanjanja i saniranja nastalih posljedica, a zadatke u funkciji preventivne zaštite ostvaruje u okviru obavljanja redovne djelatnosti u OJ Metalurški institut. [3]

Služba vrši operativne mjere zaštite i spašavanja koje se odnose na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od RHB agenasa na pogođenom području i to:

a) U fazi spašavanja:

- Preduzima mjere da nadležni organ unutrašnjih poslova izvrši blokiranje svih prilaznih puteva i da udalji sva lica iz zone opasnosti i da vrši reguliranje saobraćaja u toj zoni;
- Vršiti izvlačenje i dekontaminaciju povrijeđenih i oboljenih ljudi i ugroženih materijalnih dobara;
- Organizira pružanje prve pomoći i iznošenje povrijeđenih ljudi iz ugrožene zone i vrši njihov transport do najbliže zdravstvene ustanove;
- Pravovremeno obavještava građane o nastanku nesreće i mjerama koje treba
- preduzimati na zaštiti ljudi i materijalnih dobara;
- Preduzima mjere na ličnoj i kolektivnoj zaštiti povrijeđenog, oboljelog i ugroženog stanovništva RHB agensima;
- Vršiti evakuaciju građana sa područja ugroženog RHB sredstvima;
- Organizira aktivnosti na gašenju požara i spašavanju zatrpanih ljudi iz ruševina;
- Stalno prati i utvrđuje vrste i stepen kontaminata, kao i meteo-uvjete i kretanje
- kontaminata i o tome obavještava stanovništvo i vrši asanaciju kontaminiranog područja.

b) U fazi otklanjanja posljedica:

- Angažira se na RHB zaštiti i dekontaminaciji ljudi, životinja, objekata, materijalnih dobara i zemljišta i traži da nadležni štab CZ naredi angažiranje dodatnih stručnjaka
- za RHB zaštitu i potrebnih materijalno-tehničkih sredstava;
- Utvrđuje obim posljedica koje su nastale djelovanjem RHB sredstava;
- Vršiti dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju na pogođenom području.

4. STANJE RHB ZAŠTITE NA UNIVERZITETU U ZENICI

Kada pogledamo stanje iz oblasti RHB zaštite na Univerzitetu u Zenici primjećujemo da je ono direktno vezano za rad i stanje Službe RHB zaštite Metalurškog instituta „Kemal Kapetanović“ Univerziteta u Zenici. Članovi ove Službe koji su u isto vrijeme zaposlenici Univerziteta u Zenici osim svojih redovnih zadataka koji proizilaze iz rada ove Službe imaju obavezu da neprekidno prate stanje RHB zaštite i u skladu sa potrebama poduzimaju mjere na kontinuiranim i pravovremenim poboljšanjem iste. Zbog takvog odnosa i rada članova Službe RHB zaštite Metalurškog instituta „Kemal Kapetanović“ Univerziteta u Zenici možemo zaključiti da je stanje iz ove oblasti na Univerzitetu na najvišem nivou sa tendencijom daljeg poboljšavanja.

5. ZAKLJUČCI

Služba u svom radu provodi i održava sve postupke uspostavljanja, primjene i održavanja procedura za:

- a) identifikaciju mogućih vanrednih situacija,
- b) reagovanja u slučaju takvih vanrednih situacija.

Osim toga, periodično ispituje ove procedure za reagovanje u slučaju vanrednih situacija, onda kada je to pogodno, i da, pri tome, kada je to prikladno, uključi i zainteresovane strane, npr. službi za vanredne situacije i susjede.

Iz navedenog se da zaključiti da Služba RHB zaštite Metalurškog instituta „Kemal Kapetanović“ Univerziteta u Zenici djeluje kao jedan sastavni dio integrisanog sistema.

Integrirani sistem u ovom slučaju bi bio:

1. Institucije i organi Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta BiH, u okviru svojih nadležnosti u oblasti zaštite i spašavanja.
2. Oružane snage Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05).
3. Sva fizička i pravna lica u Bosni i Hercegovini.

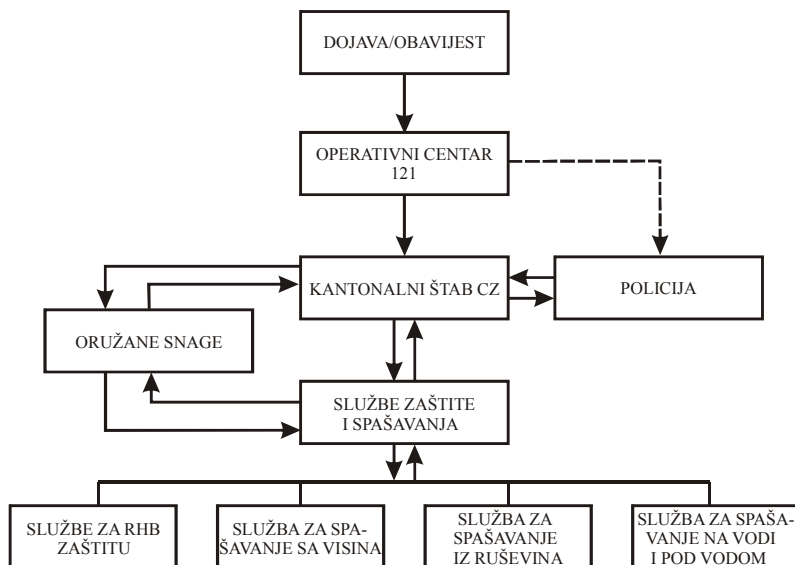
Sam kvalitet ovog integrisanog sistema ovisi od međusobne saradnje, planiranja, pripreme i adekvatnog odgovora na vanrednu situaciju.

6 LITERATURA

- [1] Standard OHSAS 18001, Sistem upravljanja zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu – Zahtjevi, Izdanje: April 2008. godine
- [2] Uredba o organizovanju službi zaštite i spašavanja u Zeničko-dobojskom kantonu, Izdanje: „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 7 od 30.06.2008. godine
- [3] Pravilnik o organizovanju i funkcionisanju službe za RHB (radiološko-hemijsko-biološku) zaštitu, Izdanje: Zenica, decembar 2008.godina
- [4] Leonid Stoimenov, Aleksandar Stanimirović, Aleksandar Milosavljević, Radovan Živković: Upravljanje vanrednim situacijama primenom gistehnologija, Elektronski fakultet u Nišu, Gradska opština Palilula, Niš
- [5] Internet - Wikipedia
- [6] Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini

Prilog A

Izgled sistema upravljanja i koordinacije u vanrednim situacijama u Zeničko-dobojskom kantonu dat je na sljedećem kinogramu

Prilog B

Mjesto Službe RHB zaštite Metalurškog instituta „Kemal Kapetanović“ Univerziteta u Zenici u organizacijskoj strukturi Univerziteta u Zenici

